

Bodó, András¹ – Alpek, B. Levente²

A környezettudatos gondolkodás és magatartás vizsgálata a Pécsi járásban

The Examination of the Environmentally Conscious Thinking and Behavior in the District of Pécs

ABSZTRAKT

A környezettudatos gondolkodás, a társadalom attitűdje, magatartása és annak ismerete nagy jelentőséggel bír a fenntartható társadalmi-gazdasági folyamatok megvalósíthatósága szempontjából. A jelen kutatás átfogó célja, hogy megvizsgálja a Pécsi járás lakossága környezettudatosságának különböző aspektusait. A primer vizsgálat alapját egy kérdőíves felmérés képezte. A fentiekén túl a vizsgálat épít a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisaira is. A vizsgálat rámutatott, hogy a közlekedés dimenziójába a vizsgálatban résztvevő személyekre inkább jellemző a személygépjármű használata, a vásárlási szokásokat tekintve a környezettudatos attitűd, továbbá a szelektív hulladékgyűjtésre való hajlandóság. A jelen vizsgálat eredményei hozzájárulnak egy mikrotérség lakosságának környezettudatos magatartásának feltárásához, így hasznosak mindazoknak, akik a környezettudatosság fejlesztésében, annak támogatásában érdekeltek.

Kulcsszavak: környezettudatosság, fenntarthatóság, Pécsi járás, környezettudatos attitűd

ABSTRACT

Environmentally conscious thinking and the knowledge and attitude of society towards sustainability have a big impact on the practicability of the sustainability of socio-economic processes. The overarching goal of the present research is to analyze the environmental awareness of the Pécs District. The foundation of the primer research was a questionnaire survey. The present study, moreover, is founded on the databases of the Hungarian Central Statistical Office. According to the survey, in the dimension of transport, the car is the most popular vehicle to use; in terms of shopping, people have an environmentally conscious attitude; and on average, the subjects reported they were likely to take part in selective waste collection. The results of the present survey contribute to the exploration of the environmentally conscious behavior of the population of a micro-region, therefore are useful for all those who are interested in or support developing environmental consciousness.

Keywords: environmental awareness, sustainability, district of Pécs, environmental attitude

¹ GIS specialist, HM Zrínyi Nonprofit Kft., 1024 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 7–9., andreasvonbodo28@gmail.com

² Assistant professor, University of Pécs, Institute of Geography and Earth Sciences, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6., alpeklevente@gmail.com

BEVEZETÉS

Napjainkban fontos és aktuális kérdés, a Föld erőforrásainak fenntartható használata, amely témakör szorosan kapcsolódik a jelen vizsgálatban feltárt környezettudatos magatartás jelenlegi helyzetéhez, a lakosság ezzel kapcsolatos attitűdjéhez és az annak kialakításában fontos szerepet játszó oktatás témaköréhez. A Föld fenntartható jövője szempontjából meghatározó, hogy a környezettudatosság gondolata és a környezettudatos magatartás milyen mértékben jelenik meg a társadalomban.

A téma relevanciáját számos hazai és európai uniós stratégiai dokumentum hangsúlyozza. Az Európa 2020 stratégia rámutat, hogy a környezetbarátabb és erőforráshatékonyabb fenntartható fejlődés fontos irány az Európai Unió és tagországai számára, egyúttal a fenntartható növekedés a stratégia által kijelölt három prioritás egyike (Európai Bizottság, 2010). Hazánkban többek között a Nemzeti Fejlesztés 2020 programban kap kitüntetett figyelmet a környezetvédelem és a környezettudatosság. A célok között megjelenik a víz, a földterület és a biodiverzitás védelme, továbbá kulcsfontosságú elemként van jelen a környezetstratégiai paradigmaváltás szükségessége a jelenlegi környezeti állapot javítása érdekében (Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal, 2012). Továbbá az 5/2020. (I.31.) Korm. rendeletben szintén hangsúlyt kap a földrajzoktatás keretén belül a környezettudatosság és fenntarthatóság megismertetése a diákok minél szélesebb körével. A fenntartható fejlődés számos a jelen tanulmányhoz is kapcsolódó kérdése kiemelt figyelmet kap a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia 2012–2024-ben is (Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács, 2013). A fentiekkel összefüggésben a jelen kutatás hangsúlyt helyez a környezettudatos gondolkodás több elemének vizsgálatára és a velük kapcsolatos lakossági vélemények és aktivitás felmérésére.

A környezettudatossággal kapcsolatos fontos fogalom a környezeti attitűd. Számos meghatározása fellelhető a szakirodalomban, az egyik Schultz, Shiver, Tabacino és Khazian (2004) nevéhez fűződő értelmezés, amely alapján a szerzők azt a környezethez köthető hiedelmek, érzelmek és viselkedéses szándékok összességének tartják (Schultz, Shiver, Tabacino & Khazian, idézi Medvés, 2012), míg Mayer és Frantz szerint a környezettudatos viselkedés kialakulásának egyik meghatározó előfeltétele a természeti környezethez való tartozás megtapasztalása (Mayer & Frantz, 2004). Továbbá Mol (2000) szerint a környezettudatosság az ökológiai modernizáció egy korszakának tekinthető. Globálisan nézve fosszilis energialánc biztosítja a világ energiatermelésének felét (Patocskai, 2011).

A kutatás célja, hogy megvizsgálja a Pécsi járás lakosságának környezettudatosságát. A vizsgálat fókuszba kiterjed a környezettudatos gondolkodás egyes településföldrajzi dimenzióinak vizsgálatára, illetve a lakosság környezeti attitűdjének feltárására, amelyet az információforrások, az oktatás, továbbá a közlekedés, vásárlás és hulladékkezelés területének feltárásán keresztül valósít meg. A vizsgálat jelentőségét adja, hogy egy a COVID-19 világjárvány előtti helyzetképet tár fel, amely lehetőséget biztosít összehasonlító vizsgálatok elvégzésére is.

MÓDSZEREK

A kutatás során primer és szekunder források egyaránt felhasználásra kerültek. A szekunder források között megtalálhatóak a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisai és kiadványai, több, a kutatási téma szempontjából releváns magyar és idegen nyelvű szakirodalom, illetve internetes forrás. A primer vizsgálat során 2019. január és március között, közel három hónapon keresztül történő komplex kérdőíves felmérés zajlott, amelynek területi keretét a Pécsi járás települései, célcsoportját a járás lakosai képezték (1. táblázat).

A kérdőív kérdései a demográfiai paraméterek mellett kitértek a környezettudatosság több aspektusára, a környezeti gondolkodás és magatartás egyes dimenzióira is. A kérdések egy része arra vonatkozott, hogy milyen forrásokból tájékozódnak a lakosok a saját településük környezeti állapotáról, valamint hogy fogyasztásuk során a környezettudatosság bizonyos aspektusai milyen mértékben jelennek meg. A kérdőív hangsúlyt fektetett a környezettudatosság magasabb szintjének elérését gátló tényezőkre, emellett kitért egy kimondottan a környezettudatosság köré felépített tantárgy megvalósításával kapcsolatos vélekedésekre. A közlekedés dimenziójában az eszközhasználat kapott hangsúlyt, továbbá a kérdőív kitért a szelektív hulladékgyűjtési hajlandóság vizsgálatára és annak lehetőségeire is.

1. táblázat: A minta megoszlása nemek, a települések jogállása, korcsoportok és legmagasabb iskolai végzettség szerint (2019)

Table 1. Distribution of the sample by sex, the legal status of the settlements, age groups, and highest level of education (2019)

Mutató		Gyakoriság	Relatív gyakoriság
Nem	Férfi	43	38%
	Nő	71	62%
Lakhely	Megyei jogú város (Pécs)	49	43%
	Város	17	15%
	Község	48	42%
Korcsoportok	18-24	6	5%
	25-49	64	56%
	50-64	34	30%
	65-80	10	9%
Iskolai végzettség	Alapfok	12	11%
	Középfok	54	47%
	Felsőfok	45	39%
	Nem válaszolt	3	3%
Mintaelemszám összesen		114	100%

Adatok forrása: saját felmérés (2019)

Az adatok elemzése és feldolgozása Microsoft Excel 2019 és SPSS 23.0 programmal történt. Az elemzése során varianciaelemzést és keresztábra elemzést végeztünk, a kapcsolatok szignifikáns jellegét 5%-os szignifikancia szint figyelembevétele mellett teszteltük.

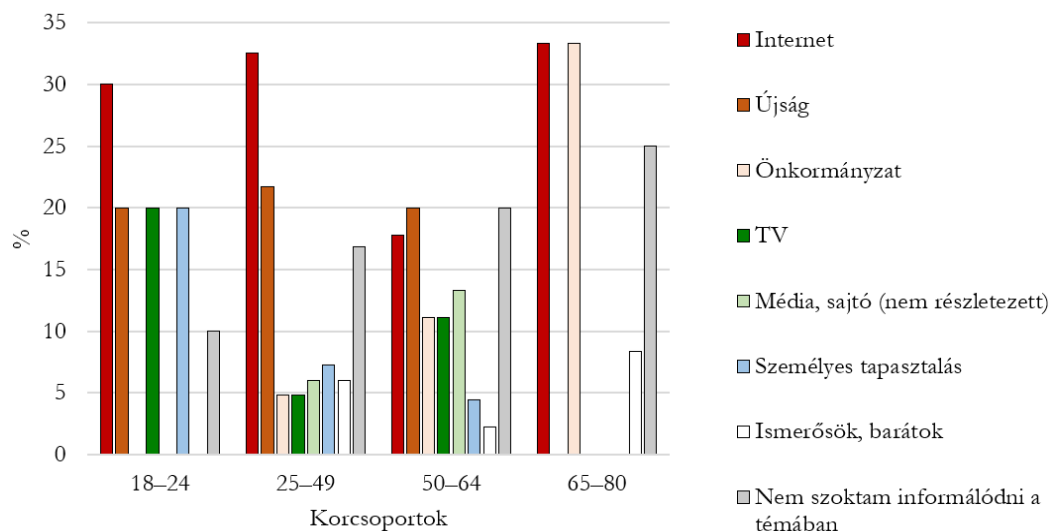
EREDMÉNYEK

Információforrások

Napjainkban számos olyan platform áll rendelkezésre, amelyek segítségével tájékozódhatunk a környezettudatossággal, fenntarthatósággal és a környezet állapotával kapcsolatban, ugyanakkor a környezettudatosság témaköre a megkérdezett lakosok mintegy harmada szerint inkább nem (27%), vagy egyáltalán nem (6%) kap kellő figyelmet a különböző információs felületeken. Bár a különböző korcsoportok tekintetében a fiataloktól az idősebbek felé haladva eltolódás figyelhető meg, az alacsonyabb értékelektől a magasabbak irányába, azonban a 65–80 éveseket leszámítva valamennyi esetben megfigyelhető, hogy az a vélemény, hogy a téma a médiában egyáltalán vagy inkább nem megfelelő mértékben jelenik meg (korcsoportonként sorban a 18–24 éveseknél 83%, a 25–49 éveseknél 33%, az 50–64 éveseknél 32%, a 65–80 éveseknél 10%) meghaladja az inkább, vagy megfelelő mértékben jelenik meg választ adók részarányát (a fenti sorrendben 18–24 éveseknél 0%, a 25–49 éveseknél 17%, az 50–64 éveseknél 21%, a 65–80 éveseknél 30%).

1. ábra: A korcsoportok és a települési környezetről való tájékozódás forrásainak összefüggései, az egyes források használatának részaránya korcsoportonkénti bontásban

Figure 1. The connections between age groups and the sources of information about the settlement environment, the proportion of the usage of single sources by age groups

Adatok forrása: saját felmérés (2019)

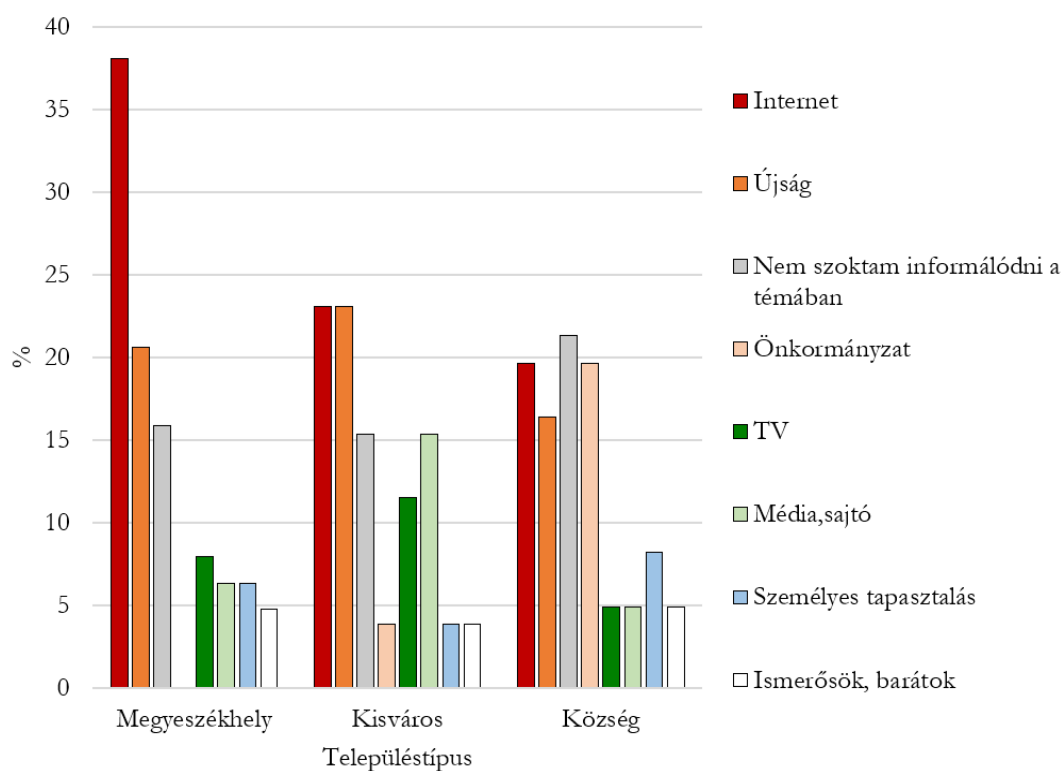
A különböző médiumok tekintetében a Pécsi járásban élő, a felmérésben részt vevő lakosok legtöbbször az internetet jelölte meg, mint a települése környezeti helyzetéről, problémáiról és megoldásairól

történő információszerzés egyik forrását. Az internet szinte valamennyi korcsoportban domináns volt, kivételt az 50–64 évesek jelentettek, akiknél az újság került az első helyre (1. ábra).

Településtípusok felől megközelítve a kérdést láthatóan némi eltérés rajzolódik ki. A pécsi lakosok esetében az internet meghatározóbb, mint az egyéb településtípusoknál, azonban ez a tájékoztatósi forma a többi dimenzióban is relatíve magas részarányt ért el. Emellett a nyomtatott sajtó is számottevő (a városokban második, a községekben harmadik legnépszerűbb forrás) szerepet töltött be. Különösen szembetűnő a községekben az önkormányzati tájékoztatás jelentősége, amely platform itt magasabb, míg az egyéb településtípusok esetében lényegesen kisebb részarányt ért el. Ezeknek a településeknek a lakói inkább támaszkodnak az önkormányzat információszolgáltatásaira, mint a városokban élők (2. ábra).

2. ábra: A településtípus és a települési környezetről való tájékozódás forrásainak összefüggései, az egyes források használatának részaránya csoportonkénti bontásban

Figure 2. The connections between the settlement type and the sources of information about the settlement environment the proportion of the usage of single sources by age groups

Adatok forrása: saját felmérés (2019)

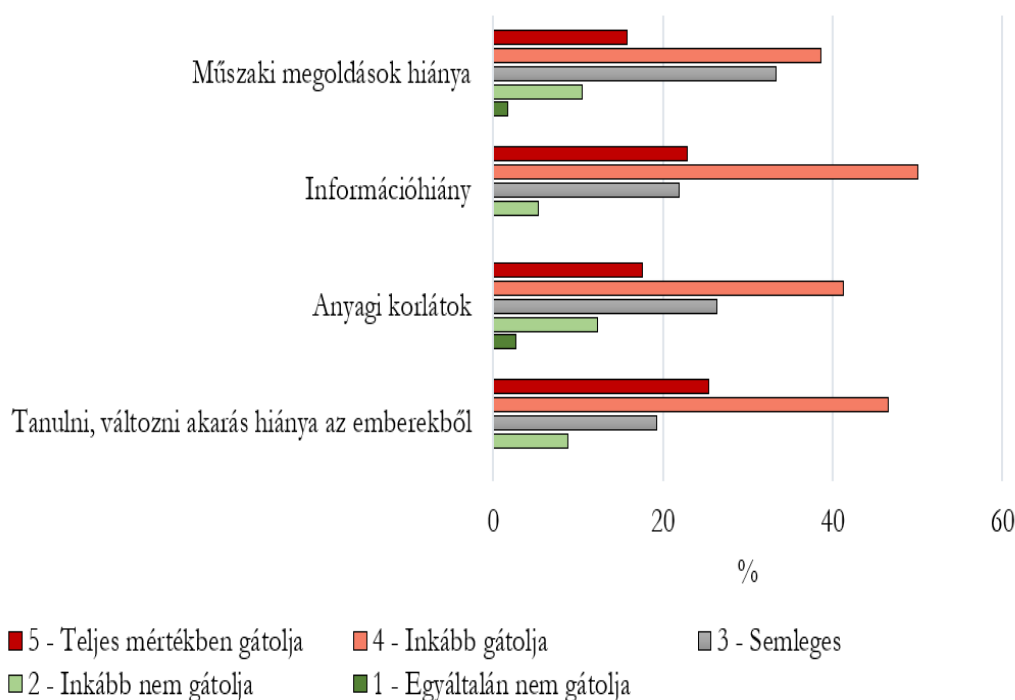
Az egyes tényezők szerepe a környezettudatosság magasabb fokának elérésében

A környezetvédelem és a környezettudatos gondolkodás magasabb szintjének megvalósulását számos tényező befolyásolhatja (3. ábra). A kutatásban résztvevők véleménye szerint az információhiány, illetve a tanulni, változni akarás hiánya gátolja annak növelését. A fenti két tényező egymással

szoros kölcsönhatásban állhat, hiszen a környezettudatos gondolkodás és attitűdök fejlesztése hozzájárulhat az információhiány csökkentéséhez, illetve olyan kompetenciák kialakításához is, amelyek lehetővé teszik a megfelelő források feltárását és a tapasztalatok gyakorlatba ültetését többek között azáltal, hogy felhívják a figyelmet az egyén és a közösségek lehetőségeire környezetük fenntartható hasznosításának elősegítésében.

3. ábra: A környezetvédelem és a környezettudatos gondolkodás magasabb szintjének az elérését gátló tényezők (1–5-ig terjedő skálán mérve, ahol 1, egyáltalán nem gátolja, 5, teljes mértékben gátolja)

Figure 3. The hindering factors of the achievement of a higher level of environmental protection and environmentally conscious thinking (on a scale of 1 to 5, where 1 is not hindering at all, 5 is completely hindering)

Adatok forrása: saját felmérés (2019)

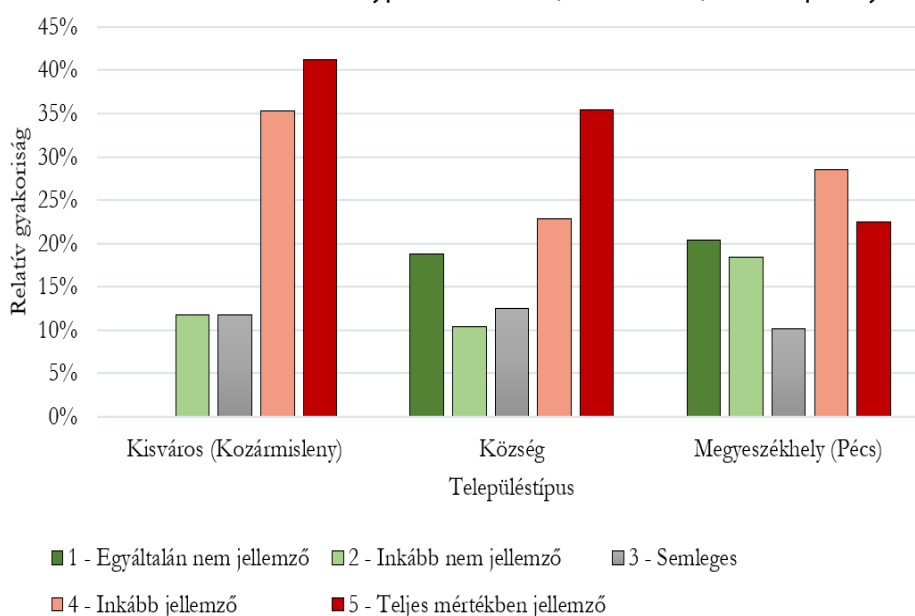
A környezettudatosság szempontjából az erre irányuló információk megszerzésének egyik alapvető forrása az oktatás, amely egyúttal a motiváció kialakításához is jelentős mértékben hozzájárulhat. Maga az iskola épülete is értéket közvetítő térnek tekinthető, egyebek mellett ezért is bír kiemelt jelentőséggel a téma tekintetében, hogy olyan technológiai megoldásokat alkalmazzanak az oktatási intézmények, amelyek magukban hordozzák a fenntarthatóságot és a környezettudatosságot (Lippai & Réti, 2011). Mindemellett a fenntarthatóság és környezettudatosság irányába való elmozdulás segítése érdekében a Magyar Környezettudatos Építés Egyesület környezettudatos megoldásaira és technológiai ismeretek terjesztésére tett lépései is kiemelhetők (Darányi & Gálosi-Kovács, 2011). Továbbá a környezettudatosságot illetően a mélyebb ismeretek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy felelősségteljesebben álljunk a környezetünkhöz. A kutatás eredményeként kiemelendő, hogy a megkérdezett lakosság 83%-a támogatná egy kimondottan a környezettudatos gondolkodás köré felépített tantárgy bevezetését az általános és középiskolákban.

Közlekedés

A közlekedési szektor meghatározó jelentőséggel bír az Európai Unió üvegházhatásúgáz-kibocsátása tekintetében is, annak mintegy hozzávetőlegesen negyedét tette ki 2021-ben (European Environmental Agency, 2022). A környezettudatosság szempontjából többek között ezért is fontos kérdés a közlekedés szerepe, illetve a közlekedési eszköz használattal kapcsolatos lakossági attitűd. Összességében a megkérdezettek inkább jellemző a tömegközlekedési eszköz használata, mint annak hiánya. A kitöltők mintegy 46%-a nyilatkozott úgy, hogy inkább vagy teljes mértékben jellemző rá a tömegközlekedés igénybevétele, míg semleges álláspontot a kitöltők 16%-a fogalmazott meg. Ugyanakkor a kérdésben településtípus szerint különbségeket tapasztalhatunk, amely összefüggésben állhat többek között a községi/városi térhasználat különbözőségeivel és az elérhető lehetőségekkel is (azaz községben a kisebb távolságok miatt adott esetben nem is indokolt közlekedési eszköz igénybevétele, illetve a tömegközlekedésnek csak egy része érhető el). A megyeszékhelyen élő kitöltők 53%-ára teljes mértékben vagy inkább jellemző, hogy tömegközlekedési eszközöket használnak, amellyel gyakorlatilag megegyezik a kisvárosi kitöltőkre jellemző részarány is. Az értéktől a községek térnek el, itt 35,4%-os részarányt mértünk. A kérdés másik aspektusát a személygépjármű-használat gyakorisága adja (4. ábra). Az inkább, vagy teljes mértékben ezen közlekedési eszközt igénybe vevők részaránya mindegyik településtípusnál meghaladta az 50%-ot, a legkisebbnek Pécsen adódott (51%), majd a községekben (58,3%), végül Kozármislenyben (76,5%). A Pécs körüli településeken élők többek között az ingázás miatt használhatnak gyakrabban személygépjárművet, mint a pécsi lakosok, akik más eszközökkel könnyebben tudják megoldani a mindennapi közlekedést.

4. ábra: A településtípus és a személygépjármű-használat összefüggései
(1–5-ig, ahol 1=egyáltalán nem, 5= teljes mértékben jellemző)

Figure 4. Correlation between settlement type and car use (1 is not at all, 5 is completely characteristic)

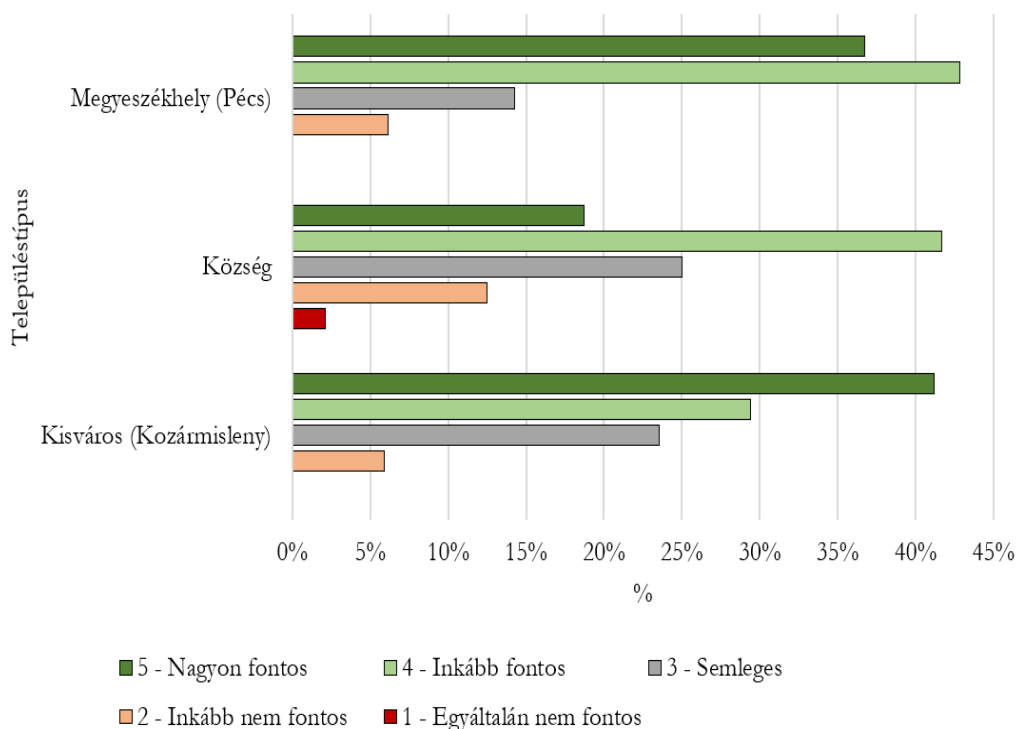
Adatok forrása: saját felmérés (2019)

Vásárlási szokások és környezettudatosság

Vásárlásaink során rengeteg olyan termék kerül a bevásárlókosarainkba, amelyek különféle nem lebomló vagy korlátozottan lebomló csomagolással rendelkeznek. Ezek az anyagok számos esetben a felbontás után a szemetesben végzik, ezzel növelve a hulladékmennyiséget. A környezetterhelés csökkentésének egyik módja a csomagolásmentes termékek vásárlása. A Pécsi járásban élő, a kutatásban résztvevők 20%-ára teljes mértékben vagy inkább jellemző, hogy csomagolásmentes termékeket vásárolnak. Amennyiben a csomagolásmentes üzletek száma növekedne a térségben, ez vélhetően hozzájárulhatna a környezettudatosság magasabb szintjének eléréséhez. Ugyanakkor a csomagolóanyag felhasználás csökkentése mellett egy alternatív megoldás lehet az újrahasznosítható csomagolások széleskörűbb elterjedése. Ez a vizsgált mintában találkozik a fogyasztói preferenciákkal is, hiszen a válaszadók 70%-ának nagyon vagy inkább fontos az, hogy a megvásárolt termék csomagolása újrahasznosítható legyen. A csomagolás újrahasznosíthatósága szempontjából a különböző településtípusok lakóinak válaszai eltértek egymástól, a megoldást inkább vagy teljes mértékben fontosnak tartók a legmagasabb részarányt Pécsen érték el (79,6%), majd Kozármislenyben (70,6%), végül a községekben (60,4%), de az érintett vélemény mindegyik településtípusnál meghaladta az 50%-ot (5. ábra).

5. ábra: A termékcsomagolás újrahasznosításának fontossága a településtípus függvényében (1–5-ig terjedő skálán mérve, ahol 1, egyáltalán nem fontos, 5, nagyon fontos)

Figure 5. The importance of product packaging's recycling depending on the type of settlement (on a scale of 1-5, where 1 is not important at all, 5 is very important)

Adatok forrása: saját felmérés (2019)

A fenti részarányok nemcsak a preferenciákban, de a gyakorlatban is megjelennek: a kitöltők 73,7%-a nyilatkozta azt, hogy egyáltalán nem vagy inkább nem jellemző rá, hogy egyszer használatos műanyag szatyrot vásárol a napi bevásárlás folyamán. A településtípusok tekintetében itt is igaz, hogy mindegyik körben meghaladta az 50%-ot az ilyen választ adók részaránya (a községeknél a pontos érték 66,7, Pécsen 77,6, Kozármislenyben 82,4%).

A „fair trade”, magyarul méltányos kereskedelem olyan kereskedelmi védjegy, amelyben a részt vevő felek minden esetben egyedi árat alakítanak ki, ami tekintettel van a mindenkori szociális, gazdasági és ökológiai körülményekre (Fairtrade International, 2019).³ Ennek a kereskedelmi formában az ismertsége ugyanakkor a vizsgált személyek körében még mérsékelt, mindössze a megkérdezettek 28,1%-a tudta, hogy mit takar ez a fogalom. Ez összecseng azzal a megállapítással, hogy Magyarországon alacsonynak mondható a méltányos kereskedelem társadalmi ismertsége.⁴

Hulladékgyűjtés- és kezelés

A háztartásokban megtermelt hulladék szelektív gyűjtése és megfelelő kezelése segíti környezetünk védelmét és az emberi tevékenységből eredő környezetterhelés csökkentéséhez is jelentős mértékben hozzájárulhat. A környezettudatosság szempontjából előremutató eredménynek értékelhető, hogy a megkérdezett lakosok 84,2%-a nyilatkozta azt, hogy jellemzően szelektíven gyűjti a hulladékot. A Pécsi járásban élő válaszadók legnagyobb arányban a veszélyes hulladékot, a papírt és a műanyagot gyűjtik inkább, vagy mindig szelektíven (6. ábra).

A veszélyes hulladék esetében különösen fontos a megfelelő gyűjtés és kezelés, tekintettel ezen anyagoknak a természetre gyakorolt hatásaira. A műanyag hulladék esetében a nagyarányú szelektív gyűjtésben közrejátszhat, hogy az élelmiszerek csomagolásában is megtalálható a műanyag, amely hulladék többek között ezen termékcsoportokon keresztül nagyobb arányban található meg a háztartásokban. Az egyéb hulladékkategóriákban kicsit árnyaltabb a kép, az egyáltalán nem vagy inkább nem szelektíven gyűjtők részarányai magasabbak, azonban jellemzően 40% alatt maradnak.

A konyhai, kerti hulladék szelektív gyűjtése a legkevésbé jellemző a megkérdezett lakosságra. 62,3% jelölte azt, hogy inkább vagy mindig szelektíven gyűjti, szemben a nem vagy inkább nem szelektíven gyűjtők 37,7%-os részarányával. Ennek legfőbb oka a komposztálás lehetőségének hiánya lehet, hiszen a komposztálás megvalósítása kertet, erre alkalmas térrészt igényel. A kerttel rendelkezők 73,8%-a rendszeresen külön gyűjti a konyhai, kerti hulladékot, ellenben azokkal, akik nem rendelkeznek ilyen területtel (náluk a részarány 64,7%). Tehát egy belvárosi vagy lakótelepi környezetben élő kisebb valószínűséggel tudja komposztálni a háztartásában összegyűlt zöld hulladékot. A számokat nézve azt láthatjuk, hogy a családi házban élők szignifikánsan nagyobb szelektív hulladékgyűjtési hajlandósággal bírnak a konyhai, kerti hulladék esetében.⁵

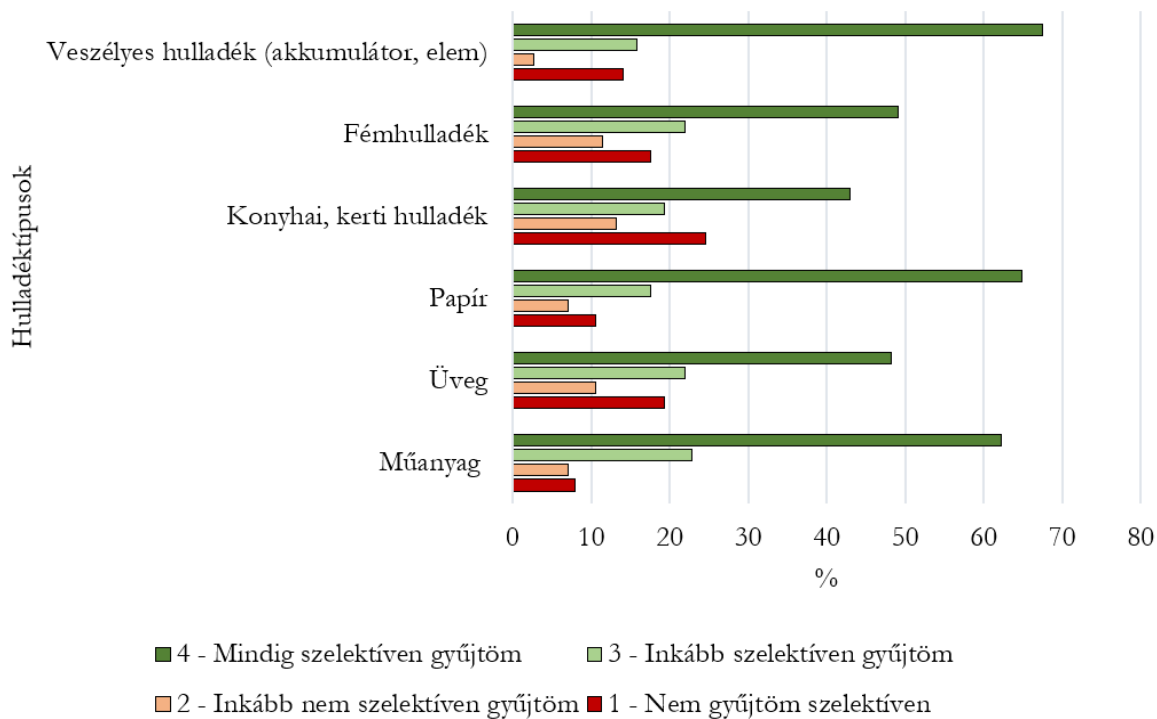
³ <https://www.fairtrade.net/about-fairtrade/what-is-fairtrade.html> (2019.04.23.)

⁴ <https://tudatosvasarlo.hu/cikk/korkep-hazai-fair-trade-piacrol> (2019.03.22.)

⁵ Szignifikáns összefüggés figyelhető meg Pearson-féle khi-négyzet próbával. Próbaérték 24,313; szabadsági fok 3; 0,000 szignifikancia szinten.

6. ábra: A szelektív hulladékgyűjtés gyakorisága a megkérdezettek körében hulladéktípusok szerint (1–4-ig terjedő skálán mérve, ahol 1, egyáltalán nem gyűjtöm szelektíven, 4, mindig szelektíven gyűjtöm)

Figure 6. Frequency of selective waste collection by type among the respondents (Measured on a scale of 1-4, where 1 - I don't collect at all selectively, 4 - I always collect selectively)

Adatok forrása: saját felmérés (2019)

Ez köszönhető annak, hogy a családi házzal rendelkezők, akiknek sok esetben kertjük is van, az adott feltételrendszer miatt könnyebben meg tudják oldani a zöldhulladék szelektív gyűjtését. Ugyanakkor a hulladékgazdálkodás hatékonyságának növelése tekintetében fontos szempont, hogy a településről származó szerves hulladék nagyobb része kerüljön komposztálásra, amennyiben ez nem lehetséges energiatermelés céljából történő elégetésre. A deponálás csak abban az esetben releváns megoldás, ha a fenti két alternatíva egyike sem megvalósítható (Baranyai, 2008).

Továbbá a kutatásban résztvevők 44,7%-a szerint nincs elég szelektív gyűjtőhely a lakóhelye közelében. Ezt azért fontos kiemelni, mivel ezen emberek több mint 76%-a szelektíven gyűjti a hulladékot, azaz rosszabb feltételrendszer mellett is próbálnak tenni a környezet megóvásáért.

KÖVETKEZTETÉSEK

A környezettudatossággal kapcsolatban a felmérés alapján megállapításra került, hogy a megkérdezett lakosság jellemzően inkább környezettudatos attitűdöt mutat. A kutatásban résztvevők a saját településük környezeti állapotáról leginkább az internetről informálódnak, illetve a környezettudatosság magasabb szintjének az elérést gátló tényezők közül a megkérdezettek elsők közt az információhiányt és a tanulni és változni akarás hiányát emelték ki.

A megkérdezett lakosok erősen támogatják egy olyan tantárgy bevezetését a közoktatásban, amely kimondottan a környezettudatos gondolkodás és életmód lehetőségei köré épülne fel. Ebben a tekintetben további, csoportorientált kutatások szükségesek, mélyrehatóbb vizsgálatokkal, amelyek felfedhetik az igényekhez illeszkedő lehetőségeket.

A közlekedési eszközhasználatot nézve összességében a megkérdezettek inkább jellemző a tömegközlekedési eszköz használat, mint annak hiánya, a községekben kevésbé, mint a városokban. A személygépjármű-használat esetében az inkább vagy teljes mértékben ezen közlekedési eszközt igénybe vevők részaránya mindegyik településtípusnál meghaladta az 50%-ot, a legkisebbnek Pécsen adódott, majd a községekben, végül Kozármislenyben. A Pécs körüli településeken élők többek között az ingázás miatt használhatnak gyakrabban személygépjárművet, mint a pécsi lakosok.

A vásárlási szokásokat tekintve, figyelembe véve azt mondhatjuk, hogy a vásárlás dimenziójában inkább környezettudatos attitűdöt mutatnak a megkérdezettek. Továbbá fontosnak tartják, hogy az egyes termékek esetében a csomagolás újrahasznosítható legyen, illetve hogy ne használjanak egyszer használatos műanyag szatyrokat. A szelektív hulladékgyűjtés dimenziójában összességében megállapítható, hogy az erre irányuló hajlandóság a lakosok többségére jellemző.

IRODALOMJEGYZÉK

- Baranyai, G. (2018). A települési szilárd hulladékok ártalmatlanításának jogi környezete és annak értékelése. *Modern Geográfia*, 3(2), 33–45.
- Darányi, V., & Gálosi-Kovács, B. (2011). A környezettudatos településfejlesztés, mint az élhetőbb települési környezet megteremtésének eszköze. *Modern Geográfia*, 6(3) 44–72.
- Európai Bizottság (2010). *A Bizottság közleménye - Európa 2020: Az intelligens fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája*.
- European Environment Agency. (2022). *Trends and projections in Europe 2022* (No. 10/2022)
- Fairtrade International. (2019). About Fairtrade. <https://www.fairtrade.net/about-fairtrade/what-is-fairtrade.html>
- Lippai, E., & Réti, M. (2011). Infrastruktúra és fenntarthatóság. *Új Pedagógiai Szemle*, 61(1–5), 268–282.
- Mayer, F. S., & Frantz, C. M. P. (2004). The connectedness to nature scale: A measure of individuals' feeling in community with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24(4), 503–515.
- Medvés, D. (2012). *A környezettudatosság pszichológiai meghatározói. A társas értékorientáció, a környezeti attitűdök, az észlelt jelentőség és a szokások szerepe* [Doktori disszertáció, Debreceni Egyetem]. https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/153601/Medves_Dora_Ertekezes-t.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Mol, A. P. J. (2000). The environmental movement in an era of ecological modernisation. *Geoforum*, 31(1), 45–56.

- Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal. (2012). *Nemzeti Fejlesztés 2020 Az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió társadalmi egyeztetési változata*. Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal.
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács. (2013). *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia*. Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács.
- Patocskai, M. (2011). A fenntartható fejlődés mérhetőségének egyik lehetősége a karbon-lábnyom. *Modern Geográfia*, 6(1), 19–40.
- 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet. A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról. *Magyar Közlöny*, 23(17), 290–446.
- Szilva, E. (2009). *Körkép a hazai fair trade piacról*. <https://tudatosvasarlo.hu/cikk/korkep-hazai-fair-trade-piacrol>

Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licence-feltételeinek megfelelően felhasználható. (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

This open access article may be used under the international license terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

